

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a ... ügyész (ügyészség címe) által képviselt felperesnek (felperes címe) a ... jogtanácsos által képviselt alperes (alperes címe) ellen általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt a Fővárosi Bíróság előtt 37.P.21.842/2009. számon megindított, és a Fővárosi Ítéltábla 2010. szeptember 17-én 6.Pf.20.431/2010/7. számon hozott jogerős ítéletével befejezett perében a felperes 12. sorszámú felülvizsgálati kérelme és az alperes 5. sorszámú csatlakozó felülvizsgálati kérelme folytán a 2011. június 2. napján megtartott nyilvános tárgyaláson kihirdette az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezi. Az első fokú ítéletet e részében azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az alperes „biztosítási feltételek” elnevezésű általános szerződési feltételeinek 13.4. pontjába foglalt, fogyasztói szerződés részévé váló feltétele az alperessel 2009. január 1-ét követően szerződő valamennyi, fogyasztónak minősülő félre kiterjedő hatállyal érvénytelen. A 2009. április 1-ét megelőzően kötött, és 2009. április 1-ig teljesített szerződéseket az érvénytelenség megállapítása nem érinti.

Kötelezi az alperest, hogy 30 napon belül a saját költségére egy országos napilapban, egy alkalommal hozza nyilvánosságra az alábbi tartalmú közleményt:

„Közlemény:

A Fővárosi Ítéltábla 2010. szeptember 17. napján kihirdetett 6.Pf.20.431/2010/7. számú jogerős ítéletével minden, a alperes-vel szerződő félre kiterjedő hatállyal megállapította, hogy a ... általános szerződési feltételei 10.1. pontja, 10.2. pontja, 12.4. pontja és 14.18. pontja érvénytelen. Az ítélet rendelkezéseinek közleményben történő nyilvánosságra hozatalára kötelezte az alperest.

A Legfelsőbb Bíróság 2011. június 2-án Pfv.VIII.22.152/2010/10. számon kihirdetett, felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletében a fentieken túl valamennyi, fogyasztónak minősülő félre kiterjedő hatállyal megállapította, hogy a ... általános szerződési feltételeinek a fogyasztói szerződés részévé váló 13.4. pontja: „a biztosítási szerződésből eredő követelések megállapodás szerinti elévülési határideje egy év” szövegű kikötése szintén érvénytelen. A kikötés azért érvénytelen, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével, egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztó hátrányára állapítja meg azáltal, hogy a törvényben meghatározottnál jóval rövidebb elévülési időben történő megállapodás megkötésének jogszabályi feltételeiről jogszabályi kötelezettsége ellenére a fogyasztót nem tájékoztatja. Ezzel kizárja, illetve korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló, szerződéskötéssel kapcsolatos igényérvényesítési lehetőségét, és általános szerződési feltételeiben azt más, jogszabályban meghatározott vitarendezési móddal sem helyettesíti.”

Kötelezi az alperest, hogy az államnak az állami adóhatóság külön felhívására fizessen meg 36.000 (Harminchatezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az alperes a felülvizsgálati perköltségét maga viseli.

I n d o k o l á s :

Az alperes 2009. január 1. óta alkalmazza a „...” elnevezésű biztosítási módozatának biztosítási feltételeit, mint általános szerződési feltételeket. E feltételek 13.4 pontja úgy rendelkezik, hogy a biztosítási szerződésből eredő követelések megállapodás szerinti elévülési ideje egy év.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az általános szerződési feltételek közül a keresetlevélben megjelölt feltételek tisztességtelenek, ezért érvénytelenek. Kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alperest e szerződési feltételek alkalmazásától, továbbá kötelezze az alperest, hogy saját költségén országos napilapban tegye közzé az érvénytelenség megállapítására vonatkozó nyilatkozatot.

A 13.4. pontba foglalt feltétellel kapcsolatban előadta, hogy az egy éves elévülési idő kikötése jelentősen eltér a törvényi szabályozástól. Ezért erről a fogyasztókat külön tájékoztatni kell, illetve a fogyasztóknak a feltételt kifejezetten el kell fogadniuk. Mindezek hiányában a feltétel tisztességtelen (Ptk. 205/B. § (2) bekezdése, 325. §-a, 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés h) pontja).

Az elsőfokú bíróság a feltétel érvénytelenségét az alperessel 2009. január 1-ét követően szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapította azzal, hogy a 2009. április 1-ét megelőzően kötött, és 2009. április 1-ig teljesített szerződéseket az érvénytelenség megállapítása nem érinti. Döntését a Ptk. 205/B. §-ára és a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontjára alapította.

A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fenti rendelkezését megváltoztatta és e kereseti kérelmet elutasította.

Indokai szerint e feltétel lényegesen eltér a szerződésekre irányadó, a Ptk. 324. § (1) bekezdésébe foglalt szabálytól, ezért a Ptk. 205/B. § (2) bekezdése alapján erről a feltételről a másik felet tájékoztatni kell. A feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél a külön figyelemfelhívó tájékoztatást követően kifejezetten elfogadja. Mindezek hiányában nem a szerződési feltétel tisztességtelenségét, hanem azt kell megállapítani, hogy a feltétel nem vált a szerződés részévé. Mivel a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése szerint a felperes csak az általános szerződési feltételként a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés Ptk. 209/A. § (2) bekezdése szerinti érvénytelenségének a megállapítását kérhette az elévülési időre vonatkozó kikötés tekintetében, a felperes nem rendelkezett a Pp. 3. §-ában megkövetelt keresetindítási jogosultsággal.

A jogerős ítélet rendelkezése ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel, indoklása ellen az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel élt.

A felperes felülvizsgálati kérelmében előadta, hogy az ítélet indokaitól eltérően keresetindítási joga a Ptk. 209/B. § (1) - (3) bekezdése, a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontja alapján fennállt. Értelmezését a 93/13. EKG irányelv 7. cikke és a Legfelsőbb Bíróság Gkt. - Pkt. 1/1983. számú állásfoglalása is alátámasztja. A kikötés elsősorban a Ptk. 209. § (1) bekezdése és 205/B. § (2) bekezdése egybevetésével tisztességtelen. Jogkövetkezménye, hogy nem válik a szerződés részévé, vagyis nem létező szerződési kikötés, amire az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni. Ezt a feltételt az alperes szerződéskötési gyakorlatában alkalmazta. A fogyasztói jogvédelem megkívánja a tisztességtelenség, azaz az érvénytelenség kimondását.

Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a felülvizsgálattal támadott rendelkezés indoklását sérelmezve azzal érvelt, hogy a Ptk. 205/B. § (2) bekezdése alkalmazásában csak a Ptk-nak a biztosítási szerződésekre vonatkozó speciális szabályait lehet figyelembe venni. Az általános kötelmi jogi rendelkezésekre, így az elévülésre a jogszabály nem alkalmazható.

Felülvizsgálati ellenkérelme egyebekben a jogerős ítélet támadott rendelkezésének a hatályában fenntartására irányult. Indokai szerint adott esetre nem alkalmazható a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés i) pontja és a Ptk. 209. § (1) bekezdése sem. A feltétel kikötése ugyanis nem ütközött a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeibe, kikötése az adott jogviszonyban egyoldalúnak és indokolatlannak sem tekinthető. Állítása alátámasztására a felperes nem terjesztett elő bizonyítást.

A felperes az ellenkérelemmel szemben előadta, hogy az alperes általános szerződési feltételeit a konkrét szerződésekben alkalmazta, a rendelkezés hatályosult. Csak a bíróság előtt indított jogvitában lehet a rendelkezés alkalmazását megakadályozni.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel kapcsolatban észrevételezte, hogy az általános szerződési feltételekre nem csak a Ptk-nak a biztosítási szerződésre vonatkozó különös szabályait, hanem a szerződésre vonatkozó általános rendelkezéseit is alkalmazni kell.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem Pp. 275.§ (2) bekezdésében meghatározott keretei között eljárva nem osztotta a másodfokú bíróságnak a kereseti kérelmet elutasító, felülvizsgálattal támadott jogi álláspontját.

A felperes a Ptk. 209/B.§ (1) bekezdése és az 1978. évi 2. tvr. (Ptké II.) 5.§ a) pontja alapján kérte az elévülésre vonatkozó, az általános szerződési feltételekben alkalmazott kikötés tisztességtelenségének, illetve érvénytelenségének a megállapítását. Ez utóbbi jogszabályhely szerint a fogyasztói szerződés megkötésénél alkalmazott, vagy e célból nyilvánosan megismerhetővé tett általános szerződési feltétel érvénytelenségének, illetve tisztességtelenségének megállapítását, valamint a tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazásától és alkalmazásra ajánlásától való eltiltását kérheti a bíróságtól az ügyész.

Nem kétséges, hogy az alperes az általános szerződési feltételeit a fogyasztói szerződések megkötésénél alkalmazta. Ebből következően a kikötést szerződéskötési gyakorlatában a szerződés részévé tette vagy tehette. A Ptk. 205/B.§ (2) bekezdése ugyanakkor az adott esetben, tehát amikor az általános szerződési feltétel a szerződésre vonatkozó Ptk. rendelkezéstől lényegesen eltér, külön tájékoztatási kötelezettséget ír elő a feltétel alkalmazójával szemben. A Ptk. 325.§ (2) bekezdésével összhangban továbbá ez a kikötés csak akkor válhat a szerződés részévé, ha azt a fogyasztó a külön, figyelemfelhívó tájékoztatást követően kifejezetten

elfogadja. E külön, figyelemfelhívó tájékoztatás, a feltétel önálló megtárgyalása és írásban történő kifejezett elfogadása általános szerződési feltételként történő meghatározása hiányában a fogyasztói szerződés megkötésekor a fogyasztó e törvényben biztosított jogait nem érvényesítheti. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a törvény kötelező rendelkezése ellenére a szerződéskötéskor a fogyasztó jogai sérülnek azáltal, hogy az önálló tárgyalás és alku eredményeként e szerződési feltétel vele szemben történő alkalmazásának visszautasításától is el van zárva.

Az ily módon alkalmazott általános szerződési feltétel a Ptk. 209.§ (1) bekezdése, a (3) bekezdés szerint alkalmazandó 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet 1.§ (1) bekezdés i) pontja alapján tisztességtelen és ezért semmis. Az Európa Tanács 93/13. EGY irányelve 7. cikk (2) bekezdésének rendelkezése a fentiekkel összhangban helyezte arra a hangsúlyt, hogy a nemzeti jogalkotásnak azt kell megakadályozni, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek a feltételt alkalmazó gazdasági és szerződéskötési erőfőlényéből adódóan a fogyasztó jogainak a csorbítását eredményezzék.

Önmagában helytállóan hivatkozott a másodfokú bíróság arra, hogy a Ptk. 205/B.§ (2) bekezdése értelmében a külön tájékoztatás és a kifejezett elfogadás hiányának a végső jogkövetkezménye az, hogy e feltétel nem válik a szerződés részévé, vagyis e kikötés tekintetében a felek között a szerződés a Ptk. 205.§ (1) és (2) bekezdés alapján nem jön létre. Az eredményes közérdekű keresetindítás hiányában azonban e jogkövetkezményt a bíróságnak a fogyasztók által esetlegesen kezdeményezett egyedi jogvitákban kell kinyilvánítani. A fogyasztói jogok érvényesülésének ugyanakkor az elsődleges biztosítékát az képezi, hogy az általános szerződési feltétel alkalmazója a szerződéskötéskor a vele szerződő fogyasztót a szerződéskötés körében törvény által biztosított jogairól teljeskörűen tájékoztassa. Ennek hiányában fennáll annak a veszélye, hogy a szerződéskötés gyakorlatában a fogyasztói szerződéseknek az adott általános szerződési feltétel a részévé válik azáltal, hogy a szerződéskötéskor a fogyasztó a számára előírt törvényi jogvédelmet nem kapta meg, és az alkalmazót terhelő külön figyelemfelhívás hiányában a kikötés a fogyasztók széles köre jogviszonyában hatályosul.

A fenti indokok kellő alapot teremtettek arra, hogy a felperes a Ptk. 209/B.§ (1) bekezdése és 209/A.§ (2) bekezdés alapján a fogyasztók érdekében kérje a fogyasztói szerződésekben alkalmazott, és ezáltal a fogyasztói szerződés részévé váló, elévülésre vonatkozó tisztességtelen kikötés érvénytelenségének a megállapítását a bíróságtól. A felperesi legitimáció hiányával kapcsolatos, a másodfokú döntést megalapozó álláspontot tehát a Legfelsőbb Bíróság nem osztotta.

Ezért a felülvizsgálat ismertetett keretei között a jogerős ítélet támadott rendelkezését a Pp. 275.§ (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az első fokú ítéletet a rendelkező rész kisebb kiegészítésével helybenhagyta.

Miután a felperes a fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránti keresetindítás körében rendelkezik legitimációval, keresetével nem igényelhetette a kikötés érvénytelenségének a megállapítását a nem fogyasztói szerződések esetében. A Ptk. 209/B.§ (1) bekezdésének második mondata tehát a felperes keresetindítási jogával összefüggésben úgy értelmezendő, hogy a bíróság a perbeli tisztességtelen kikötés érvénytelenségét a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi, fogyasztónak minősülő félre kiterjedő hatállyal állapíthatja csak meg [BH 2010.149.].

A Legfelsőbb Bíróság az alperesnek a jogerős ítélet indokolását támadó csatlakozó felülvizsgálati kérelmét nem találta alaposnak. Az általános szerződési feltételek a szerződést kötő felek jogviszonyait nem csak a Ptk.-nak a biztosítási szerződésre vonatkozó speciális szabályai, hanem a Ptk.-nak a szerződésekre vonatkozó általános rendelkezései által meghatározott körében is szabályozzák [Ptk. 205/A.§ (1) bekezdés]. Az adott esetben szintén ilyen, a Ptk. elévülésre vonatkozó általános szabályainak alkalmazása képezte a jogvita tárgyát. Ez alól nem állapít meg kivételt a Ptk. 205/B.§ (2) bekezdésének a rendelkezése sem. Ebből következően a csatlakozó felülvizsgálati kérelem ellenében a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet támadott részében a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati kérelem eredményre vezetett. Ezért a Pp. 78.§ (1) bekezdése, a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján az alperes köteles a felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére és saját perköltsége viselésére. A pernyertességi-pervesztességi arányok kismértékű változására és a perköltség csekély mértékére tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú perköltség rendelkezéseket nem változtatta meg.

Budapest, 2011. június 2.

dr. Kiss Mária tanácselnök, előadó bíró s.k., dr. Rédei Anna bíró s.k., dr. Lőrincz Györgyné bíró s.k.

Sipos

a kiadmány hitelül:

bírósági ügyintéző